

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Shemot

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1836 oder 1837]

ה רתסא תלגמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8818

וְיוֹם גַּם-אֲנִי וְנִעַרְתִּי אֲצִוּם כֵּן
 וּבְכֵן אָבּוֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא-
 כִדָּת וְכֹאֲשֶׁר אֲבִדְתִּי אֲבִדְתִּי:
 (יז) וַיַּעֲבֹר מֶרְדֵּכִי וַיַּעַשׂ כְּכֹל
 אֲשֶׁר-צִוְתָהּ עָלָיו אֶסְתֵּר:
 ה (ח) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְהַלְבַּשׁ
 אֶסְתֵּר מַלְכוּת וַתַּעֲמֵד בַּחֲצַר

דעס נאכטס; אויך איך ווער-
 דע מיט מיינען מעדלעך זא
 פאסטען, אונד דאן ווערדע
 איך ווידערגעזעטצליך צום קע-
 ניגע געהען. בין איך, דען אונ-
 גליקליך, גון זא בין איך אונ-
 גליקליך! (יז) מרדכי גינג (אין
 דער טטמרט) אומהער, אונד
 בעווערקשטעלליגטע, וואס
 איהם אסתר אויפגעטראגען.
 ה (ח) אלס דער דריטטע
 טאג דא וואר, צאג
 זיך אסתר קעניגליך אן, אונד

כח

שטעלל-

ר ש י

(טו) אזר לא כדת. שאין דת ליננס אשר לא יקרא. ומדרש חכמים אשר לא כדת שעד עתה
 באונס ועכשיו ברלון: וכאשר אבדתי אבדתי. וכאשר התחלתי לילך. לאבד אלך ואמות. ומדרש
 אגדה כאשר אבדתי מבית אבא אבד ממך שמעכשיו שאני ברלון נבעלת לגוי אני אסורה לך:
 (יז) ויעבור מרדכי. על דת להתענות ב"ע ראשון של פסח שהתענה י"ד בניסן וט"ו וט"ז
 שהרי ביום י"ג נכתבו הספרים:

ה (א) מלכות. בגדי מלכות ורבותינו אמרו שלבשתה רוח הקדש כמו דלת אמר ורוח לבשה את
 עמשי (ד"ה ט' י"ב):

עד

ב א ו ר

ע"פ דעת הראב"ע שכתב עד יום השלישי והזענו ב' ימים וב' לילות (ואפשר רק ב' ימים
 ולילה אחד) וכן מלאנו בעוד שלשת ימים ישא פרעה וגו' ואח"כ כתוב ויהי ביום השלישי, הרי
 ראינו כי טעם שלשת עד יום השלישי, כאשר הביא הרא"י הזאת הראב"ע (בשמות י"ט) על פסוק
 והיו נכוים לשלשת ימים וגו'. ועוד אס נאמר שהיום היה ג' ימים ואסתר אמרה גם אני
 ונערותי אלוס כן, וא"כ התענה גם היא שלשה ימים, והרי נאמר ביום השלישי אמרה למלך
 יבוא המלך והמן אל המזבח, ונאמר וילא המן ביום ההוא שמת, א"כ מוכרח שלא התענה
 ביום השלישי כי אכלה עם המלך והמן, מלבד שאינו מן הראוי לגשת ולדבר אל המלך בריק רע של
 זוהמה מפני התענית, הכי זה יעורר חנה, ולכן הנוכח בדעת הראב"ע. ואף שמדבריהם (יבמות
 קכ"א ב') משמע שהתענו שלשה ימים ע"ש, מ"מ כבר אמרו הדרשה תדרש ואיך מקרא יולא
 מידי פשוטו: ובכן, כלומר בזה שתענו ותבקשו רחמים מלפני ה' אבוא לפניו אף שהוא
 נגד הדת, כי אנטח בה' שיחנני לחסד בעיני המלך, אפס אס ה' לא ישמרני, ואזות,
 הנני! ותהי זאת נחמתי שאבדתי בעבור עמי. ותד מן חבירא אמר, שמשנה שעי' השתנות
 מראיה בעבור התענית תעורר רחמי המלך עליה, והראשון יותר נכון: וכאשר אבדתי אבדתי,
 בטעם כאשר שכלתי שכלתי (בראשית מ"ג): (יז) ויעבור, על דת להתענות ב"ע של פסח שהרי
 ב"ג נכתבו הספרים (רש"י), וזה לשיטת רב (במגלה ט"ו ע"א), כי לדעת שמואל שם פרשו
 שעבר ערקומא דמיא לאסוף היהודים אשר בעבר השני וללות להם דברי אסתר. ויתכן גם
 כן לאמר שהראוי ויעבר מרדכי בעיר, כמו ויעבר אנרס בארץ, שהלך אנה ואנה לבית אר
 שם יהודי, וכן מתורגם בל"א:

ה (א) מלכות, בגדי מלכות (רש"י וראב"ע). ויתכן לפרש שהוא מואר הפעל שלבשתה היה
 מלכות (קעניגליך) וכן תרגמתי: בחצר בית המלך הפנימית, מענין שהנאחתי לעיל
 (ד' י"א) ולפי שיש בחצר בזה דלתות רבות לבתים שונים אמר שעמדה נוכח בית המלך, כלומר
 דירת המלך, כי כל מה שהוא מדור לדבר אחר הכנוס בתוכו נקרא בית, בטעם בתים לנדים

ואז:

מגלת אסתר ה

תרגום אשכנזי עה

בֵּית-הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית נִכְח בַּיִת
 הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל-בֵּסֵא
 מַלְכוּתוֹ בְּבֵית הַמַּלְכוּת נִכְח
 פֶּתַח הַבַּיִת: (ג) וַיְהִי כִּרְאוֹת
 הַמֶּלֶךְ אֶת-אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
 עֹמֶדֶת בַּחֲצַר נְשִׂאָה הֵן בְּעֵינָיו
 וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת-
 שַׁרְבִיט הַזֶּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב
 אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ הַשַּׁרְבִיט:
 (ג) וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה-לָּךְ
 אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּמַה-בִּקְשָׁתְךָ
 עַד-חֲצֵי הַמַּלְכוּת וַיִּנָּתֶן לָךְ:
 (ד) וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ
 טוֹב יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן הַיּוֹם אֶל-

שטעללטע זיך אן דיא אינגע-
 רע גאללעריע דעם קעניגלי-
 כען שלאססעס היו, געגען דיא
 וואהנצימער דעם קעניגס,
 דער עבען אים אוידענצזאא-
 לע אויף זיינעם קעניגליכען
 טהראנע זאס, דעם איינגאנג-
 גע דעם געמאכט געגענאא-
 בער. (ג) וויא נון דערן קע-
 ניג דיא קעניגין אסתר אים
 פארזאאלע שטעהען זאה. ער-
 שיען זיא זא האלדזעעליג אין
 זיינען אויגען, דאס ער איהר
 דען גאלדענען צעפטער היג-
 רייכטע, וועלכען ער אין הענט-
 דען האטטע; דא טראט
 אסתר הינצו, אונד בעריהר-
 טע דיא שפיטצע דעם צעפ-
 טערס. (ג) דער קעניג פראג-
 טע זיא הירוויף: וואס איזט
 דיר, קעניגין אסתר? וואס
 דיין געוויך? פארדערטעסט דוא
 אויך דאז האלבע רייך, עס
 זאללטע דיר געגעבען ווער-
 דען. (ד) אסתר ערוועדער-

המשה

טע: מעכטע דער קעניג דאך, ווען עס איהם זא געפעלליג, מיט המן הייטע צו איינער

ר ש י

(ג) עד חצי המלכות. דבר שהוא באמנע ובחלי המלכות הוא בית המקדש שהתחילו לבנותו
 בימי כורש וקור בו וזיה לבטל המלכה והתשורש שעמד אחריו גם הוא ביטל המלכה ופשוטו
 של מקרא אף אם תשלי ממני חצי המלכות אחר לך: (ד) יבא המלך והמן. רבותינו אמרו
 טעמים הרבה בדבר מה ראתה אסתר שזמנה את המן כדי לקנאו במלך ובשרים שהמלך יחשוב
 שהוא חשוק אליה ויהרגהו ועוד טעמים רבים: אל המשה. כל סעודה נקראת על שם היין

ב א ו ר

וזזה הטעם ימול ג"כ שם בית על כל חדר בפני עלמו, כמו שהעירונו כבר לעיל בשם התרגום
 הארמי, ובהיות השם הזה נגזר מן בנה, ידמה בזה קלח לתיבת (געשחך) נל"א: בבית
 המלכות, זה החדר אשר שם כסא המלכות עומד, שם עשתה ושרי משה מלכות לשורות פרס
 ומדי, ושם נתן כתר מלכות כראש אסתר, ושם ישב השלך על כסא מלכותו, הכתר כראש
 והשרביט בידו, כשיעסוק בעניני מלכות, או עם עבדיו ויועליו, או עם מלאכי מלכים אחרים,
 אבל כשהוא עוסק בלרכי עלמו, לכל אשר יעשה האדם, יהי בלזה מחדריו שיהי, אף לו
 לא כסא מלכות ולא כתר ולא שרביט, וזה טעם שם מלכות תמיד על הדברים השייכים אל
 המלוכה לבד: נוכח פתח הבית, ראה המלך את המלכה דרך הפתח, וזה מסייע שיהי
 טעם חלר ובית על דרך שאמרנו: (ג) מה לך, בתרגומו מה לך אית לך, והלכ"ג אמר
 ו"ל, ואפשר כי בעבור הלער והפחד קרה לה כדמיון עלוף כמו שזכר בס' יוסיפון ולזה
 התעורר המלך במהירות להכילה מפחד המות ע"כ: עד חצי המלכות, אם תשלי וינתן לך,
 והטעם שתלי לחלק עמי במלוכה: (ד) יבוא המלך וגו', ודאי שלא יעלה על לב המלך שתסכן

הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לִּי:
 (ה) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מֵהַרְוֹאתְהֶמֶן
 לַעֲשׂוֹת אֶת־דְּבַר אֶסְתֵּר וַיָּבֹא
 הַמֶּלֶךְ וְהֶמֶן אֶל־הַמִּשְׁתָּה
 אֲשֶׁר עָשִׂתָה אֶסְתֵּר: (ו) וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן
 מִה־שְּׁאַלְתְּךָ וַיִּנָּתֶן לָךְ וּמִה־
 בִּקְשָׁתְךָ עַד־חֲצֵי הַמַּלְכוּת
 וַתַּעַשׂ: (ז) וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמֶר
 שְׁאַלְתִּי וּבִקְשָׁתִי: (ח) אִם־מְצִאתִי
 חַן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ

מֵאֵלֶצְיִיט קָאָמטען, דיא איד
 פֿיר רענוועלכען האָבע צובע־
 רייטען לאַססען. (ה) דאָרויף
 זאָגטע דער קעניג: טאָן אַיִם־
 לע רען הַמֶּן אַסְתֵּר'ס וויללען
 צו־פֿאַללציעהען! אונד זאָ קאַ־
 טען דער קעניג אונד הַמֶּן צו
 דער מֵאֵלֶצְיִיט, דיא אַסְתֵּר
 צובעֿרייטען לאַססען. (ו) בייִם
 וויינע זאָגטע דער קעניג ווייִע־
 דערום צו אַסְתֵּר: וואָס דיינע
 פֿאַרדערונג אויך זייא, עס
 זאָלל דיר געגעכען ווערדען;
 וואָס דיינע ביטטע אויך זייא,
 אונד בעטראַפֿע עס דאָן
 האַלבע רייך, זיא זאָלל ער־
 פֿיללט ווערדען! (ז) מיינע
 פֿאַרדערונג? — ערוויעדער־
 טע דיא קעניגין, מיינע ביט־

טוב

טע? — (ח) ווען איד דיא גנאָדע רעם קעניגס האָבע, ווען עס רעם קעניגע געפֿעללט, מיר
 מייִ

ב א ו ר

עלמה כדי להביאו אל המשת', אבל הבין כונתה, בהיות שאין לו עתה פנאי בעבור עסקיו,
 כי חף לדעת הקומר שלא עסק אחשוורוש בלרכי מלובה, כונתו לכד שעשה ככל העולה על
 רצון יועליו בלי לשפוט עליו הנכון הוא אם לא, אלא שנכל זה יש לפעמים על כסא מלכות
 כאלו עסק, והם הודיעו לו בלנד מה שיעשו, כנראה ממעשי המן. והנכון בטעם שהזמינה
 המן, כדי שלא יעלה במחשבתו אולי היא ישראלית ונאה בסבנה בעבור עמה, ויקדמנה ברעתו
 אלל המלך כנר קודם שילך אל המשתה, וזה שאמרו חז"ל כדי שלא יטול עלה וימרוד. או
 שידמה אסתר כי מלך הפספך הוא וחזור בדבורו, וירא' אם לא יהי' מזומן תעבור השעה
 ויחזור בה, ועוד טעמים רבים עיין במס' מגלה: (ה) מחרו, מהפעלים העומדים והיוצאי',
 מהר המלט שמה עומד, מהרה מיכהו בן ימלא יולא, ונכונה דעת הראב"ע שגאופן הא' יהיה
 בו מענין פעולה חוזרת, וכן פעל (זיילען) בל"א עומד ויולא ורבים כן: (ו) בששחה היין,
 כל הסעודה נקראת על שם היין שהוא עקר (רש"י), וחד מן חבריא אמר הטעם כאן בהיות
 הסדר שיטבו לשחות יין אחרי שכבר נגמרה האכילה, ונאותה שעה אחרי אכלם הזכיר המלך
 שתאמר בקשתה: מה שאלהך, לדעת חד מן חבריא: הטעם כיון שראה אותה נפעמת רוח
 ומספקת להוילא מחשבתה מכיה, דבר על לכה ואמר אל תיראי, כי מה שיהיה שאלתך וינתן
 לך, ויוסף פעל וינתן על תיבת מה ולכן בא על משקל זכר שלא בחבירו וינתן לך (ז' א'), וכן
 הוא מתורגם: (ז) שאלתי ובקשתי, מפרשי הפשט משנו המקרא הזה לשפת יתר, או למחוסר
 תיבות, והנכון לפי אסתר היתה כפוסח על שתי סעיפים, ולא הסכימה עדיין להגיד מבוקשה,
 ומדרך המספקים אשר לא ידעו מה יאמרו, וגם אין עת לחשות לגמרי, שינפלו הענינים
 וימשיכו הדברים, לכן גם היא הכפילה לשאול, שאלתי ובקשתי אותה רונה לדעת וגו', וזה
 טעם נימני סתימת הכונה שהנתי בחרגומי אחרי ב' המלות האלה. והטעם שכתב הראב"ע
 בעבור שלא ראתה שום אדם שחזק השם יתעלה בעבור חנינות ישראל וכאשר עשה ביום השני
 דבר גדולת מרדכי חוק לכה, נראה נחוק, אם לא נאמר שידעה פיתחדש בין היום ההוא
 ולמחרתו.

טוֹב לָתֵת אֶת־שְׂאֵלֹתַי וְלַעֲשׂוֹת
 אֶת־בְּקִשְׁתִּי יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן
 אֶל־הַמְּשֵׁתָה אֲשֶׁר אַעֲשֶׂה לָהֶם
 וּמֵחֵר אַעֲשֶׂה כְּדִבְרֵי הַמֶּלֶךְ:
 (ט) וַיֵּצֵא הַמֶּן בַּיּוֹם הַהוּא שְׂמֵחַ
 וְטוֹב לֵב וּכְרָאוֹת הַמֶּן אֶת־
 מַרְדֳּכָי בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ וּלְאֶ־קָם
 וְלֹא־זָע מִמֶּנּוּ וַיִּמְלֵא הַמֶּן עַל־
 מַרְדֳּכָי חֶמְדָּה: (י) וַיִּתְאַפֵּק הַמֶּן
 וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח וַיָּבֵא אֶת־
 אֲהֻבָיו וְאֶת־זָרֵשׁ אֲשֶׁהוּ:
 (יא) וַיִּסְפָּר לָהֶם הַמֶּן אֶת־כְּבוֹד
 עֲשָׂרוֹ וְרַב בָּנָיו וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר
 גָּדְלוֹ הַמֶּלֶךְ וְאֵת אֲשֶׁר נִשְׂאוֹ עַל־

מיינען וואונשצו געוועהרען, אונד מיינע ביטטע צו ערפיל- לען, זא בעליעבע דער קעניג נאכטאלס מיט המון צו איינער מאהלצייט צו קאממען, דיא איך איהנען ווערדע צוכעריי- טען לאססען, אונד מארגען ווילל איך דאן דעם קעניגליכען בעפעהלע נאלעבען. (ט) המן גינג דיעזען טאג פֿרעהליך אינד וואהלגעמוטה הינוועג: וויא ער אכער דען מרדכי אן דער פֿארטע דעם קעניגלי- כען שלאססעם ערבליקטע, אונד דיעזער וועדער פֿאר איהם אויפשטאנד, נאך זיך אים מינדעסטען רענטע, דא ווארד ער פֿאללער וואוטרה: (י) היעלט אכער נאך אן זיך ביז ער צו הויזע קאם, ווא- זעלבסט ער אללע זיינע פֿריינד- דע אונד זיינע פֿרויא זרש קאממען ליעם. (יא) דיעזען

השרים

רעכנעטע ער זיינען אונערמעסליכען רייכטהום פֿאר, וויא זיעל קינדער ער האבע, וויא זעהר איהן דער קעניג ערהאבען, דא ער איהם דען ערסטען ראנג אונטער אללען פֿיר-

ר ש י

שהוא עיקר: (ח) ומחר אעשה כדבר המלך. מה שנקמת ממני כל הימים לגלות לך את עמי ואת מולדתי: (י) ויתאפק. נתחזק לעמוד על כעסו כי היה ירא להנקם בלא רשות: ויתאפק. אישטני"ר בלעז(בדפוס פראג רל"א כתוב אישטני"ט (עט סע רעטיענט), אונד ער היעלט זיך לזיק):

ב א ו ר

ולמחרתו דבר מה, ע"ד שנבאר לקמן (ו' א'): (ח) וכחר אעשה כדבר המלך, להגיד שאלתי והנה לדעת חד מן חנריא טעם מחר כפול, אשר אעשה להם מחר ומחר אעשה וגו': (ט) ולא זע, לשון חנועה כמו ביום שיוועו, ושרשו זוע, ואמר הרב אבן ימיאל שזה נוסף על הראשון כי עד כה כשהי' רואה אותו היה קם ממקומו ברחת ובהלה והלך לו למען לא יוכרח להשתחוות לו ועתה לא קם ולא זע ממנו והיה עומד בעזות מלח כנגדו ע"כ, ובדאי שכבר ידע מרדכי שאסתר מלאה חן בעיני המלך ושהוא בא אל המשתה אשר עשתה: (י) ויתאפק, נתחזק לעמוד על כעסו, אישטני"ר בלעז (רש"י) ז"ל ש"מ טעניר, ובל"א (מן זיך האוטען): (יא) ויספר, אמרו המדקדקים כי פירוש ורוב בניו, גדולת בניו, כי איך יגיד אדם לאשתו שיש לו בנים רבים, ולפי דעתי שכן הוא, ספר לאוהביו ולאשתו מזלו הטוב כי יש לו עושר רב ובנים רבים והמלך גדלו ומרוב גדולתו שמה עם המלכה וישתה עוד מחר וכל זה לא יסוה לו (ראב"ע) ובן חרגמתי ויספר

פִּירִשְׁטֵעֵן אֹנֵד שְׁטֵאָמְס כַּעֲ-
 דִיעֵנְטֵעֵן גֵּעֵנְעֵכֵעֵן; (יב) יֵאָ,
 פֹּהֵר עַר פֶּאָרְט, זַעֲלֵכֵסְט
 דִּיא קֵעֵנִיגִין אֶסְחֵר לִיעֵס נִיעֵ-
 מֵאָנְדֵעֵן מִיט דַּעַם קֵעֵנִיגֵעַ צו
 דַּעַם פֶּאָן אִיהֵר אַנְנֵעֵשְׁטֵעֵלֵל-
 טַעֵן גֵּאָסְטֵמֵאָהֵל קֵאָמְטֵעֵן,
 אַלֵס נֹרֵמִיך, אֹנֵד אֹיך אֹיך
 מֵאָרְנֵעֵן כִּין אִיך שְׁאָן ווִיעֵרֵעֵ-
 רוֹם מִיט דַּעַם קֵעֵנִיגֵעַ כִּיֵּא
 אִיהֵר אִיִּנְנֵעֵלֵאֲדֵעֵן. (יג) אֵל-
 לַעַם דִּיוֵעֵס אַכְעֵר הָאָט קִיִּנְעֵן
 וועֵרְטָה פִּיר מִיך, זָאָ לֵאָנֵ-
 גַּע אִיך נֵאָךְ דַּעֵן יוֹרֵעֵן מֵרֵדְכִי
 אִים קֵעֵנִיגֵלִיכֵעֵן הָאָפֵעַ זַעֵהֵע.
 (יד) הִיעֵרוֹיף אַנְטוואָרְטֵעֵטֵע
 אִיהֵם זִינְעֵ פֶרוֹיא זֵרֵשׁ, ווִיא
 אֹיך אַלְלֵע פֶּרִיִנְדֵעַ: לֵאָסְסֵע
 אִינְעֵן גֵּאָלְגֵעֵן כּוִיעֵן פִּינְפֵצִיג
 עֵלְלֵעֵן הָאָך, אֹנֵד מֵאָרְנֵעֵן
 זֵאָנְסְט רֹוא דַּעַם קֵעֵנִיגֵעַ, דַּאָס
 מֵאָן מֵרֵדְכִי דֵאָרְאָן הֵעֵנְנֵעֵן
 ווִירֵד; אַלְסֵרֵאָן קֵאָמְטֵסְט רֹוא
 מִיט דַּעַם קֵעֵנִיגֵעַ פֶּעֵרְגֵנִיגְט

הַשָּׂרִים וְעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ: (יג) וַיֹּאמֶר
 הַיָּמֵן אֶף לֹא־הִבִּיאָהּ אֶסְתֵּר
 הַמַּלְכָּה עִם־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמִּשְׁתָּה
 אֲשֶׁר־עָשְׂתָה כִּי אִם־אוֹתִי וְגַם־
 לְמַחֵר אֲנִי קָרוֹא לָהּ עִם־הַמֶּלֶךְ:
 (יד) וְכִי־זֶה אֵינְנוּ שׁוֹה לִי בְּכָל־
 עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת־מֵרְדֵּכִי
 הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ:
 (טו) וְהֵאמֵר לוֹ זֵרֵשׁ אֲשֶׁתּוֹ וְכָל־
 אֲהָבָיו יַעֲשׂוּ־עִין גְּבוּהַ הַמַּשִּׁים
 אִמָּה וּבִבְקָר וְאָמַר לְמֶלֶךְ וַיִּתְּלוּ
 אֶת־מֵרְדֵּכִי עָלָיו וּבֵא עִם־
 הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמִּשְׁתָּה שְׂמֵחַ
 וַיִּיטֵב הַיְּדָבָר לְפָנֵי הַמֶּן וַיַּעַשׂ

העץ

צור מאהלצייט. דיעוערראטה געשיעל דעם המן, אונד ער ליעס דען גאלגען כויען.

אין

ר ש י

(יג) אינו שוה לי. אינו חש לכל הכבוד אשר לי: ככל עת וגומר. אמרו רבותינו שהיה מראה לו שטר שמכר עכמו לעבד על חוסר מזונות כשנתמנו ראשי גויקות מרדכי והמן במלחמה אחת: 777

ב א ו ר

ויספר (פֶּאָרְרֵעֵנְעֵן), וְעִיִּין הַטַּעַם בְּסַפֵּר זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל לִר' יוֹאֵל (שִׁיר מ'): (יג) שוה, ר"ל שכל זה הכבוד וזאת הגדולה לא יסוה לי לכעס אשר אני כועס על מרדכי (הרלכ"ג), ורש"י אמר אינו חש לכל הכבוד: יושב בשער המלך, ודרך מעלה הוא וזה מכעיס אותי (הראב"ע): (יד) אמר למלך ויחלו וגו', כלומר דבר קטן הוא כל כך, עד שאין לריך לבקשו מאת המלך, כי אם תאמר לו במשמוש היד שיתלו התולים את מרדכי, וטעם גבוה שמשים אמה, שיחלו הכל אומו תלוי על עץ, ולהכעיס את היהודים, והדרשה תדרש באופן אחר:

כללה